XII. XII. Naujausiųjų laikų archeologija
Contemporary archaeology

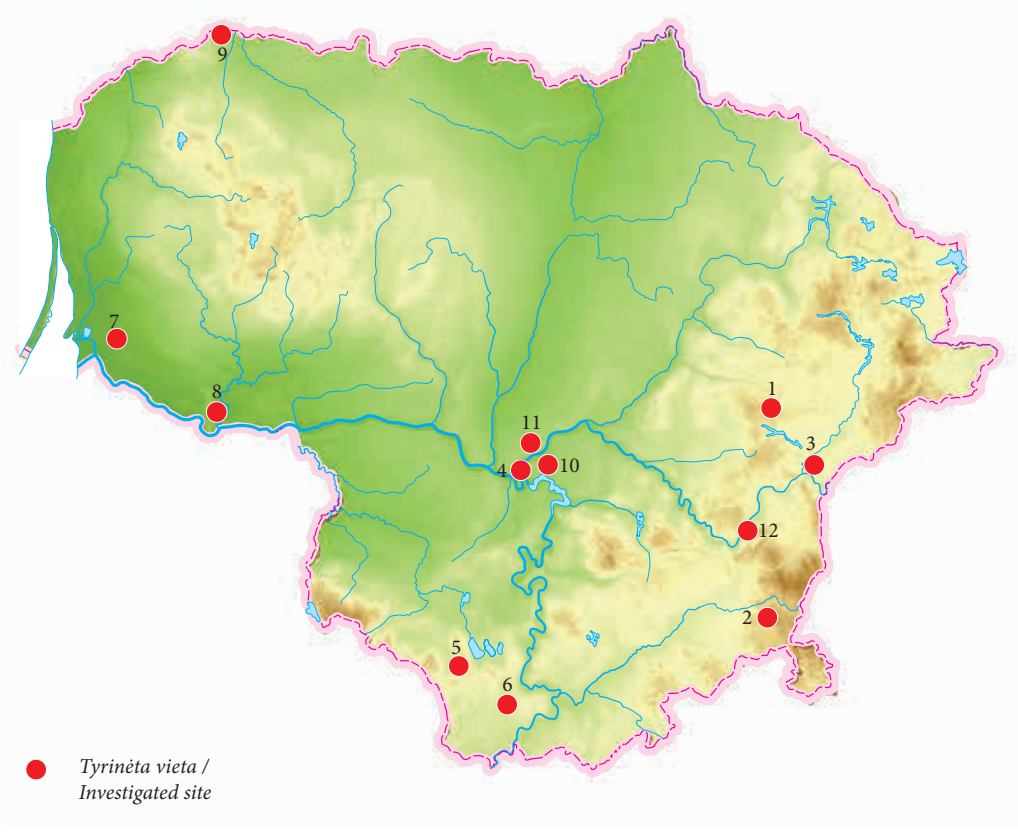

1. *Bijutiškis*
2. *Dainava (žr. XV)*
3. *Družiliai (žr. XV)*
4. *Kaunas (žr. XV)*
5. *Lazdijai*
6. *Leipalingis*
7. *Macikai*
8. *Opstainys*
9. *Pikeliai*
10. *Ramučiai*
11. *Romaškiai*
12. *Vilnius (ir VIII, IX)*

Ingrida Čičiurkaitė

Steblin-Kamenskij šeimos palaidojimai Bijutiškio Šv. Onos bažnyčios šventoriuje

2021 m. Bijutiškio (Molėtų r., Dubingių sen.) Šv. Onos bažnyčios šventoriaus teritorijoje vykdyti Steblin-Kamenskij šeimos palaidojimų paieškos ir perkėlimo darbai. Kapavietę aptikus 2002 m. žvalgomųjų tyrimų metu (*ATL 2002 metais*, 2005, p. 172–173), surasti Steblin-Kamenskij šeimos nariai. Jų prašymu palaikus iš Bijutiškio kapinių perkeliant į šalia Inturkės Švč. Dievo Motinos Globėjos cerkvės esančias kapines, buvo vykdomi archeologiniai tyrimai. Darbus atliko KVGT.

XIX a. I pusėje Bijutiškio dvaras priklausė LDK didikų kunigaikščių giminei – Giedraičiams. Jie dalyvavo 1863 m. sukilime, dėl to dvaras buvo nusavintas ir 1869 m. perduotas Vilniaus gubernatoriui Jegorui Pavlovičiui Steblinui-Kamenskij. Gubernatorius nugriovė Bijutiškio katalikų bažnyčią ir jos vietoje 1875 m. pastatė mūrinę Šv. Kuzmos ir Šv. Damijano vardo cerkvę. 1926–1927 m. cerkvė nugriauta ir jos vietoje pastatyta medinė – dabartinė Bijutiškio Šv. Onos katalikų bažnyčia. 1929 m. šalia bažnyčios įkurtos kapinės.

Metrikų knygų duomenimis, prie Bijutiškio bažnyčios palaidota stačiatikių cerkvės šv. Jono Steblin-Kamenskių giminė: mama Olga Aleksandrovna, senelis Jegoras Pavlovičius, senelė Jelizaveta Pavlovna, jų dukra Marija Jegorovna su vyru Michailu Rklickiu ir dukra Marija. Pirmoji 1878 m. šeimos kape šalia Bijutiškio katalikų bažnyčios (buvusios cerkvės) palaidota Bijutiškio dvarininko, Vilniaus gubernatoriaus dukra Marija Jegorovna Rklickaja (1850–1878 03 18), mirusi Vilniuje gimdydama 28 metų. Po 16 dienų Vilniuje nuo rožės mirė Marijos ir Michailo naujagimė dukra Marija Michailovna Rklickaja (1878 03 13–1878 03 29), ji taip pat palaidota įrengtoje šeimos kapavietėje. 1882 m. gegužės 4 d. namuose Vilniuje staiga nuo širdies priepuolio, būdamas 67 m. amžiaus, mirė Vilniaus gubernatorius Jegoras Pavlovičius Steblin-Kamenskij (1815 04 17–1882 05 04). Po didelių laidotuvių iškilmių Šv. Kazimiero bažnyčioje (tuo metu Nikolajaus soboras) karstas su palaikais nugabentas į Bijutiškį, kur palaidotas šeimos kapavietėje. 1902 m. nuo ūmaus plaučių uždegimo, būdamas 61 m. amžiaus, mirė Marijos Jegorovnos Rklickajos vyras, Vilniaus karinės apygardos teismo prokuroras

1 pav. Kriptų 2–3 vaizdas iš viršaus. R. Kraniausko nuotr.
Fig. 1. Crypts 2–3, aerial view.

2 pav. Kripta 1, palaidojimai 1, 3 in situ. I. Čičiurkaitės nuotr.

Fig. 2. Crypt 1, burials 1 and 3 in situ.

3 pav. Kripta 2, palaidojimas 6, vaizdas iš Š. I. Čičiurkaitės nuotr.

Fig. 3. Crypt 2, burial 6, viewed from the N.

Michailas Rklickis (1841–1902 04 06). Jis palaidotas Bijutiškyje. Po kelių mėnesių, 1902 m. rugpjūčio 17 d., būdama 42 m. amžiaus, nuo smegenų paralyžiaus mirė Jegoro Pavlovičiaus Steblin-Kamenskij sūnaus žmona, šv. Jono Steblin-Kamenskij mama Olga Aleksandrovna Steblin-Kamenskaja (1860 02 20–1902 08 17). Paskutinė šeimos kapavietėje palaidota Jegoro Pavlovičiaus našlė Jelizaveta Pavlovna Steblin-Kamenskaja (1823–1909 09 20). Po vyro mirties ji išvyko pas sūnų į Sankt-Peterburgą, kur sulaukusi 86 m. amžiaus, mirė nuo širdies paralyžiaus. Jos prašymu karstas su jos kūnu atvežtas ir palaidotas Bijutiškyje.

2021 m. tyrimų metu Bijutiškio Šv. Onos bažnyčios šventoriaus teritorijoje ištirti 3 šurfai (du jų 2–3, sujungti ir pavadinti perkasa 1) (1 pav.) bei antrą kartą 1 m^2 didesnis į P, atidengtas šurfas 1, bendrai ištirtas 28 m^2 dydžio plotas. Atidengtos 4 kriptos 1–4, aptikti 7 Steblin-Kamenskių giminės mirusieji (palaidojimai 1–7). Visuose tirtuose plotuose po 5–20 cm storio velėna iki įėjimo į kriptas lygio fiksuotas kriptų įrengimo metu permaišytas molingas gruntas. Šurfo 2 PV dalyje po velėna fiksuotas nejudintas molingas gruntas. Šurfo R dalyje 30–70 cm gylyje fiksuota griuvenų duobė – galbūt buvusio paminklo vieta. Šurfo 3 vietoje perkasos 1 Š dalyje kriptų įrengimo metu nesuardytose vietose fiksuotas 35 cm storio XIX–XX a. kultūrinis sluoksnis su raudonų plytų griuvenomis. Šurfo 3 R dalyje, iš karto po velėna fiksuotas 1 cm pločio, 65 cm gylio plytų pamato apatinės dalies perkasimas. Perkasos 1 V dalyje, ties kriptomis, 55 cm gylyje fiksuotas 1,8 m ilgio griuvenų su keliais akmenimis ir plytų eile pamato fragmentas. Jis galbūt apardytas įrengiant kriptas. Įžemis – raudonas molis nesuardytose vietose pasiektas iškart po velėna 10–65 cm gylyje. Šurfas 1 tirtas iki 2,05 m gylio, šurfas 2 – iki 1,2 m gylio; šurfas 3 – iki 95–100 cm gylio; perkasa 1 – iki 1–1,25 m gylio.

Kriptos 1 (šurfas 1) viršus atidengtas 25 cm gylyje. Ji 3,06 m ilgio ir 3,33 m pločio išorėje, 2 m aukščio viduje, mūryta iš raudonų plytų, rištų kalkių skiediniu. Ties viduriu kripta pertvara padalinta į 2 laidojimo kameras. Kriptos grindys mūrytos iš plytų, pripilti keli centimetrai žvyro. Laidojimo laikotarpis – 1878 m. kovo 18 d. – 1909 m. rugsėjo 20 d. Palaidoti 4 asme-

4 pav. Kripta 3, palaidojimas 5, vaizdas iš Š. I. Čičiurkaitės nuotr.

Fig. 4. Crypt 3, burial 5, viewed from the N.

nys. Visi palaidojimai galvomis orientuoti į P. Karstai guldyti ant kriptos dugną dengiančio žvyro, išskyrus palaidojimą 1 (2 pav.). Šis sarkofagas buvo paguldytas ant metalinių sijų. Kriptoje palaidoti: Jelizaveta Pavlovna Steblin-Kamenskaja, Marija Michailovna Rklickaja, Michailas Rklickij, Marija Jegorovna Rklickaja.

Kriptos 2 (šurfas 2, perkasa 1) viršus atidengtas 90 cm gylyje. Ji 2,63 m ilgio, 1,87 m pločio išorėje, 1,1 m aukščio viduje, išorėje, mūryta iš raudonų plytų, rištų kalkių skiediniu. Kriptos grindys mūrytos iš plytų, pripilta keli centimetrai žvyro. Laidojimo laikotarpis – 1882 m. gegužės 4 d. Palaidotas vienas asmuo, orientuotas galva į ŠV–PR (3 pav.), Jegoras Pavlovičius Steblin-Kamenskij.

Kriptos 3 (šurfas 3, perkasa 1) viršus atidengtas 40 cm gylyje. Ji 2,75 m ilgio ir 2 m pločio išorėje, 80 cm aukščio viduje, mūryta iš raudonų plytų, rištų kalkių skiediniu. Kripta yra žema ir pripildyta grunto. Laidojimo laikotarpis – 1915 m. Palaidotas vienas asmuo, orientuotas galva į P. Sarkofagas mediniame karste, įkastas į gruntą (4 pav.). Kriptoje palaidotas Georgijus Ivanovičius Steblin-Kamenskij.

Kriptos 4 (šurfas 1) viršus atidengtas 45 cm gylyje. Ji 2,84 m ilgio ir 2,9 m pločio išorėje, 2 m aukščio viduje, mūryta iš raudonų plytų, rištų kalkių skiediniu. Ties viduriu kripta pertvara padalinta į dvi 2,03x1,05 m dydžio laidojimo kameras. Kriptos grindys mūrytos iš plytų, užlietos moliu. Laidojimo laikotarpis – 1902 m. rugpjūčio 17 d. Palaidotas vienas asmuo, orientuotas galva į P. Kriptoje palaidota Olga Aleksandrovna Steblin-Kamenskaja.

Nustatytos visų palaikų tapatybės. Iškėlus palaikus, įėjimai į kriptas užmūryti, tirti plotai užkasti. Palaikai išgabenti į Inturkės cerkvę, kur paruošti perlaidoti.

Steblin-Kamenskij family burials in St Anne's Church cemetery in Bijutiškis

The excavation of St Anne's Church cemetery in Bijutiškis (Molėtai district, eastern Lithuania) in 2021 covered a 28 m^2 area. Four crypts (numbered 1–4) contained seven indi-

viduals of the Steblin-Kamenskij family (burials 1–7): Jelizaveta Pavlovna Steblin-Kamenskaja (Fig. 2); Marija Michailovna Rklickaja; Michail Rklickij; Marija Jegorovna Rklickaja; Georgij Ivanovič Steblin-Kamenskij (Fig. 4); Jegor Pavlovič Steblin-Kamenskij (Fig. 3); and Olga Aleksandrovna Steblin-Kamenskaja.

All remains have been identified. After exhumation, the entrances to the crypts were bricked up, and the trenches were backfilled. The remains were transferred to the Orthodox church in Inturkė, in preparation for re-burial.

Ingrida Čičiurkaitė

Partizanų palaikų tyrimai Lazdijuose

2021 m. Lazdijų mieste, Vytauto g. 18, pokariu buvusios tarybinio saugumo būstinės kieme vykdant garažų paskirties pastatų keitimo į kultūros paskirtį rekonstravimo projekto darbus, nugriovus garažą ir pradėjus kasti žemę, maždaug 50 cm gylyje aptikta galbūt žmonių kaulų. Žemės kasimo darbai iš karto sustabdyti, vieta užkasta, pažymėta ir aptverta. Darbų zona nepatenka į saugomų nekilnojamųjų kultūros vertybių teritoriją, apie anksčiau šioje teritorijoje buvusius palaidojimus informacijos nėra. Apie rastus žmonių kaulus pranešta policijai. KPD sustabdė Laisvės kovų muziejaus fondų saugyklų statybos darbus, kad KVGT atliktų archeologinius tyrimus.

2021 m. tyrimų vieta yra Lazdijų miesto ŠV dalyje, Vytauto g. 18 sklypo V dalyje, rekonstruojamo garažo vietoje. Buvęs garažų pastatas yra nugriautas, išlikę pamatai. Dabartinio paviršiaus altitudė H_{abs} 122,40–123,00 m aukštyje. Teritorija yra 32x10 m dydžio, bendro 320 m^2 ploto (1 pav.). Galimai žmonių kaulai surasti mechanizuotai vykdant grunto kasimo darbus. Aptikti kaulai užkasti radimvietėje. Nėra žinoma, kiek yra kapo duobių ir kiek palaikų gali būti

1 pav. Bendras tyrimų vietos vaizdas iš viršaus. T. Gegužio nuotr.

Fig. 1. Aerial view of the excavation area.

